

Informacja na temat działań Ogólnopolskiego Porozumienia Środowisk Akademickich w związku z wyłączeniem zawodu logopedy z Ustawy o niektórych zawodach medycznych

7 kwietnia 2023 r. z inicjatywy autorki tekstu odbyło się spotkanie online akademików zrzeszonych w Ogólnopolskim Porozumieniu Środowisk Akademickich, Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, Polskiego Związku Logopedów i współpracujących z nimi prawników oraz logopedów praktyków. Środowisko akademickie zajęło jednomyślnie krytyczne stanowisko wobec przyjętej przez rząd Ustawy o niektórych zawodach medycznych i zaapelowało do Ministerstwa Zdrowia o wyłączenie zawodu logopedy z zapisów procedowanej Ustawy i podjęcie rozmów z przedstawicielami środowiska akademickiego, PZL-u, PTL-u oraz logopedami praktykami w sprawie uchwalenia odrębnej, międzyresortowej ustawy. Przepisy te miałyby uregulować wszystkie aspekty kształcenia i praktyki zawodowej logopedów pracujących w placówkach podlegających resortowi edukacji i nauki, zdrowia, kultury, polityki społecznej oraz w sektorze niepublicznym (gabinety prywatne i organizacje pozarządowe).

Oświadczenie sformułowane przez przedstawicieli Ogólnopolskiego Porozumienia Środowisk Akademickich poparło do chwili skierowania go do władz, tj. do 10 kwietnia br., 96 osób, a po tym terminie podpisało je kolejnych 150 osób. Sygnatariusze oświadczenia reprezentują 20 największych polskich uczelni publicznych i niepublicznych kształcących przyszłych logopedów (wymieniono je w porządku alfabetycznym):

1. Akademia Ignatianum w Krakowie,
2. Akademia Nauk Stosowanych w Elblągu,
3. Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie,
4. Akademia Sztuk Teatralnych im. St. Wyspiańskiego w Krakowie, Filia we Wrocławiu,
5. Collegium Humanum,
6. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego,
7. Uniwersytet Wrocławski,
8. Uniwersytet Gdański,
9. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
10. Uniwersytet Jagielloński,
11. Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach,
12. Uniwersytet Łódzki,
13. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie,
14. Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie,
15. Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach,
16. Uniwersytet Śląski w Katowicach,
17. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
18. Uniwersytet Warszawski,
19. Uniwersytet Wrocławski,
20. Uniwersytet Zielonogórski.

Od chwili opublikowania tego oświadczenia pisząca te słowa reprezentowała OPŚA m.in. podczas licznych spotkań z wiceministrem zdrowia Piotrem Bromberem, w debacie sejmowej, podczas posiedzenia sejmowej Komisji Zdrowia oraz w trakcie wewnętrznych spotkań grup roboczych.

20 kwietnia br. przedstawiciele OPŚA, Ogólnopolskiego Zrzeszenia Naukowych Kół Logopedycznych, PZL-u, PTL-u oraz Ogólnopolskiego Protestu Logopedów zawiązali Ogólnopolskie Porozumienie Środowisk Logopedycznych. Od tego czasu wszystkie te organizacje wspólnie apelowały do przedstawicieli władzy wykonawczej i ustawodawczej o wykreślenie zawodu logopedy z procedowanego projektu Ustawy oraz o pilne rozpoczęcie prac nad nową ustawą o zawodzie logopedy.

26 kwietnia br. w Sejmie RP odbyła się debata na temat procedowanej przez Ministerstwo Zdrowia Ustawy o niektórych zawodach medycznych. Dyskusję zorganizowały takie ugrupowania sejmowe, jak Klub Parlamentarny Koalicja Obywatelska – Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska oraz Zieloni. Obradom przewodniczyli: poseł Rajmund Miller, wiceprzewodniczący sejmowej Komisji Zdrowia, oraz posłanka Iwona Kozłowska¹ (link do transmisji: https://www.facebook.com/posel.rajmund.miller/videos/621561439496960/?locale=pl_PL). Przedstawiciele Ogólnopolskiego Porozumienia Środowisk Logopedycznych ponownie publicznie zaapelowali o wykreślenie zawodu logopedy z procedowanego projektu Ustawy. W debacie uczestniczyło ok. 130 logopedów z całej Polski. Obecni byli m.in. przedstawiciele logopedów zatrudnionych jednocześnie w różnych podmiotach oraz w placówkach medycznych² (link do fotorelacji: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=254966717104723&set=pb.100077741900911.-2207520000>). Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego reprezentowały pisząca te słowa oraz dr hab. Ewa Wolańska (obie z Zakładu Logopedii i Emisji Głosu IPS UW). W trakcie debaty autorka tekstu zabrała głos i przedstawiła argumenty akademików na rzecz jak najszybszego podjęcia prac nad nową ustawą dla logopedów, która regulowałaby nie tylko kwestie praktyki zawodowej, lecz także sposoby kształcenia przyszłych logopedów. Chodziło m.in. o to, by prawo do takiego kształcenia nie przysługiwało wyłącznie uczelniom bądź wydziałom o profilu medycznym, lecz również jednostkom akademickim o innych profilach, w tym kształcących na kierunkach należących do dziedziny nauk humanistycznych. Uczelnie, które podpisały oświadczenie Ogólnopolskiego Porozumienia Środowisk Akademickich,

¹ Link do transmisji:

https://www.facebook.com/posel.rajmund.miller/videos/621561439496960/?locale=pl_PL
Dostęp: 16.10.2023 r.

² Link do fotorelacji:

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=254966717104723&set=pb.100077741900911.-2207520000>

Dostęp: 16.10.2023 r.

od wielu lat, niektóre nawet od czterech dekad, kształcą logopedów na studiach nazywanych dzisiaj stacjonarnymi i niestacjonarnymi oraz na studiach podyplomowych. Każdego roku mury tych uczelni opuszcza ok. 1000 absolwentów. Wszyscy oni, niezależnie od charakteru uczelni i dominującego kierunku nauki, otrzymują interdyscyplinarną wiedzę logopedyczną. Wiedza ta oparta jest na innych dyscyplinach odwołujących się do dziedziny nauk medycznych i o zdrowiu, nauk społecznych oraz nauk humanistycznych, m.in. takich, jak lingwistyka i neurolingwistyka, pedagogika, psychologia, medycyna czy neurobiologia. To interdyscyplinarne przygotowanie pozwala naszym absolwentom wykonywać zawód logopedy we wszystkich tych obszarach, w których ma on obecnie zastosowanie. Są to:

- instytucje podlegające resortowi oświaty (przedszkola, szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne itd.),
- instytucje podlegające resortowi zdrowia (szpitale, poradnie przyszpitalne itp.),
- instytucje podlegające resortowi polityki społecznej (żłobki i kluby dziecięce, domy pomocy społecznej, ośrodki pomocy społecznej itp.),
- instytucje podlegające resortowi kultury (domy kultury, ogniska artystyczne itp.),
- gabinety prywatne,
- sektor organizacji pozarządowych (fundacje, stowarzyszenia itp.).

Podczas swego wystąpienia autorka niniejszego tekstu podkreśliła, że logopeda nie jest ani zawodem medycznym, ani pedagogicznym. To zawód mający zastosowanie w różnych sferach społecznych, w tym także w medycynie. Zwróciła również uwagę na to, że większość logopedów, która obecnie pracuje w systemie ochrony zdrowia, została wykształcona w jednostkach akademickich o profilach humanistycznych czy pedagogicznych. Co więcej, pracownicy naukowo-dydaktyczni zatrudnieni obecnie w uczelniach medycznych kształcących logopedów także kończyli tego typu uczelnie i w wielu wypadkach zdobywali na nich stopnie naukowe. Tworzenie dwóch ścieżek kształcenia – medycznej (prowadzonej przez uczelnie medyczne) oraz interdyscyplinarnej (prowadzonej przez uczelnie o innych profilach kształcenia) – jest niekorzystne. Rozwiązania zaproponowane w Ustawie o niektórych zawodach medycznych uderzają w dotychczasowy system kształcenia, a więc wypracowane standardy kształcenia logopedów, neuro- i surdologopedów. W licznych doniesieniach medialnych podważa się kompetencje logopedyczne zdobyte w trakcie dwuletnich, czterosemestralnych studiów podyplomowych. Tymczasem wielu logopedów, którzy zdobyli wykształcenie tą drogą, jest zatrudnionych także w ochronie zdrowia. Uczelnie należące do Ogólnopolskiego Porozumienia Środowisk Akademickich, które kształcą logopedów w systemie studiów podyplomowych, robią to w ramach studiów pomagisterskich obejmujących co najmniej 600 godzin zajęć i wiele godzin praktyk. Tylko magister określonego kierunku (np. filologia polska, psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, pielęgniarstwo) może zostać przyjęty na takie studia.

Podejście do kształcenia logopedów ewoluuje. Otwarcie rządu (rozporządzenie MEiN z dnia 26 sierpnia 2022 r.) na możliwość prowadzenia studiów jednolitych, pięcioletnich

(tak jak w wypadku medycyny i psychologii) wskazuje na dostrzeżenie odrębności zawodu logopedy, który – podobnie jak psycholog – mógłby być zatrudniany w różnych placówkach, bez konieczności przypisania do jakiegokolwiek dziedziny. Dotychczasowy system kształcenia pozwala wyposażyć logopedę w wiedzę medyczną, psychopedagogiczną oraz lingwistyczną, co oznacza gotowość do podjęcia pracy w każdym podmiocie zatrudniającym logopedów i otwiera im drogę do dalszej specjalizacji. Podczas swego wystąpienia autorka niniejszego tekstu podkreśliła, że Ogólnopolskie Porozumienie Środowisk Akademickich jest za tym, aby:

- uczelnie, które kształcą logopedów w Polsce, niezależnie od swojego profilu (od humanistycznego, przez społeczny, po medyczny), robiły to wedle jednolitych standardów uwzględniających wymogi pracy w placówkach oświatowych, ochrony zdrowia, polityki społecznej i kultury;
- wszyscy logopedzi musieli stale podnosić swoje kwalifikacje zawodowe w oparciu o punkty edukacyjne;
- uczelnie medyczne powszechnie nadawały swoim studentom uprawnienia pedagogiczne, ponieważ są one przydatne nie tylko podczas pracy w szkole, lecz również podczas szpitalnej terapii dzieci i młodzieży.

Pisząca te słowa zwróciła również uwagę na specyfikę szpitalnej i poszpitalnej opieki logopedycznej. Projektowany przez Ustawę o niektórych zawodach medycznych „logopeda medyczny” zajmuje się najczęściej pacjentem przez okres kilku, najwyżej kilkunastu dni, kiedy ten przebywa na oddziale szpitalnym. Jego późniejszą rehabilitacją zaś zajmują się w ramach terapii domowej „logopedzi niemedyczni” prowadzący indywidualną praktykę (dotyczy to m.in. pacjentów neuro- i surdologopedycznych). Dzięki temu dostęp do szybkiej interwencji logopedycznej mają pacjenci po incydentach neurologicznych oraz po wszczepieniu implantu ślimakowego. W Polsce – jak wskazują statystyki NFZ-u – co roku notuje się ponad 70 tys. udarów, a 60% z nich skutkuje zaburzeniami mowy i języka. Logopedzi, którzy otrzymali wykształcenie na uczelniach reprezentujących Ogólnopolskie Porozumienie Środowisk Akademickich, zajmują się tymi wszystkimi przypadkami. Na dostęp do logopedy w oddziale rehabilitacji neurologicznej czeka się niekiedy kilka miesięcy. Tych wszystkich przypadków nie obsłuży nieliczna grupa osób mających certyfikat ukończenia studiów specjalizacyjnych w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia.

Na koniec swojego wystąpienia podczas debaty sejmowej autorka niniejszego tekstu przedstawiła postulaty sformułowane przez przedstawicieli Ogólnopolskiego Porozumienia Środowisk Akademickich. Brzmiały one następująco:

- Postulujemy wyłączenie zawodu logopedy z zapisów procedowanej Ustawy o niektórych zawodach medycznych.

- Postulujemy uchwalenie odrębnej, międzyresortowej ustawy regulującej zawód logopedy, która obejmie wszystkie aspekty kształcenia i praktyki zawodowej logopedów pracujących w placówkach podlegających resortowi edukacji i nauki, zdrowia, kultury, rodziny, pracy i polityki socjalnej oraz w sektorze niepublicznym (gabinety prywatne i organizacje pozarządowe).
- Postulujemy przyznanie logopedom prawa do samorządności, czyli reprezentowania i obrony praw logopedów, a także podejmowania najważniejszych dla zawodu decyzji – w postaci izby zawodowej logopedów.

Omówionemu wystąpieniu podczas debaty sejmowej towarzyszyła prezentacja multimedialna, w opracowaniu której współdziałałam z dr hab. Ewą Wolańską (Uniwersytet Warszawski) oraz ze współpracownikiem Wydziału Polonistyki UW dr hab. Adamem Wolańskim, specjalistą ds. komunikacji medialnej i wystąpień publicznych, a także z dr hab. Martą Korendo, prof. UP (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), dr hab. Katarzyną Kaczorowską-Bray, prof. UG (Uniwersytet Gdański), i prof. dr hab. Małgorzatą Rutkiewicz-Hanczewską (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu). Przygotowane materiały zostały przekazane posłom prowadzącym obrady. Wszyscy zgromadzeni w sali parlamentarzyści zadeklarowali współpracę w dążeniu do stworzenia nowej ustawy przeznaczonej wyłącznie dla logopedów, której wstępne założenia opracował i przedstawił w trakcie debaty Polski Związek Logopedów.

9 maja br. odbyło się posiedzenie sejmowej Komisji Zdrowia, podczas którego nastąpiło pierwsze czytanie rządowego projektu Ustawy o niektórych zawodach medycznych (druk nr 3183). W posiedzeniu Komisji udział wzięli reprezentanci środowisk logopedycznych: przewodnicząca Polskiego Związku Logopedów Milena Stasiak, mec. dr Agnieszka Laber (PZL), przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Logopedycznego prof. Jolanta Panasiuk, Małgorzata Gawrył i Marcin Baranowski (Ogólnopolski Protest Logopedów) oraz prof. Anita Lorenc i prof. Ewa Wolańska (Uniwersytet Warszawski, Ogólnopolskie Porozumienie Środowisk Akademickich). Podczas obrad posłowie wszystkich ugrupowań zadeklarowali przyjęcie poprawki o wyłączeniu logopedów z tej Ustawy. Na posiedzeniu sejmowej Komisji Zdrowia 15 czerwca br. posłowie ustalili ostateczną treść Ustawy o niektórych zawodach medycznych. Logopedzi są jedynym zawodem, który ostatecznie wykreślono z projektu Ustawy.

Na koniec chciałabym serdecznie podziękować wszystkim sygnatariuszom oświadczenia Ogólnopolskiego Porozumienia Środowisk Akademickich za poparcie, pomoc, wiarę w sens naszych wspólnych działań oraz gotowość do dalszych. Dziękuję również przedstawicielom Ogólnopolskiego Porozumienia Studentów Kierunków i Specjalności Logopedycznych za sformułowanie odrębnego stanowiska, obecność na debacie sejmowej oraz wsparcie działań akademików. Liczę, że dzięki pracom podjętym z inicjatywy PZL w ramach Ogólnopolskiego Porozumienia Środowisk Logopedycznych doprowadzimy do powstania odrębnej ustawy o zawodzie logopedy, przynoszącej korzyść wszystkim reprezentantom naszego środowiska.

Artykuł ukazał się w Wielkopolskim Przeglądzie Logopedycznym nr 1/20/202